

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND

REPUBLIKA HRVATSKA

Odabrana pitanja

Pripremila Jesmin Rahman (EUR)

Odobrio Sektor za Europu

8. lipnja 2011.

Sadržaj

I.	Prikaz stanja
II.	Javni sektor
III.	Središnja banka
IV.	Financijski sektor
V.	Nefinancijski privatni sektor
VI.	Zaključak

Tablice

1.	Stanje međunarodnih ulaganja, 2001. – 2010.
2.	Neto financijske pozicije po sektorima, 2000. –2010.
3.	Neto međusektorske pozicije imovine i obveza, prosinac 2009.
4.	Neto međusektorske pozicije imovine i obveza, prosinac 2010.

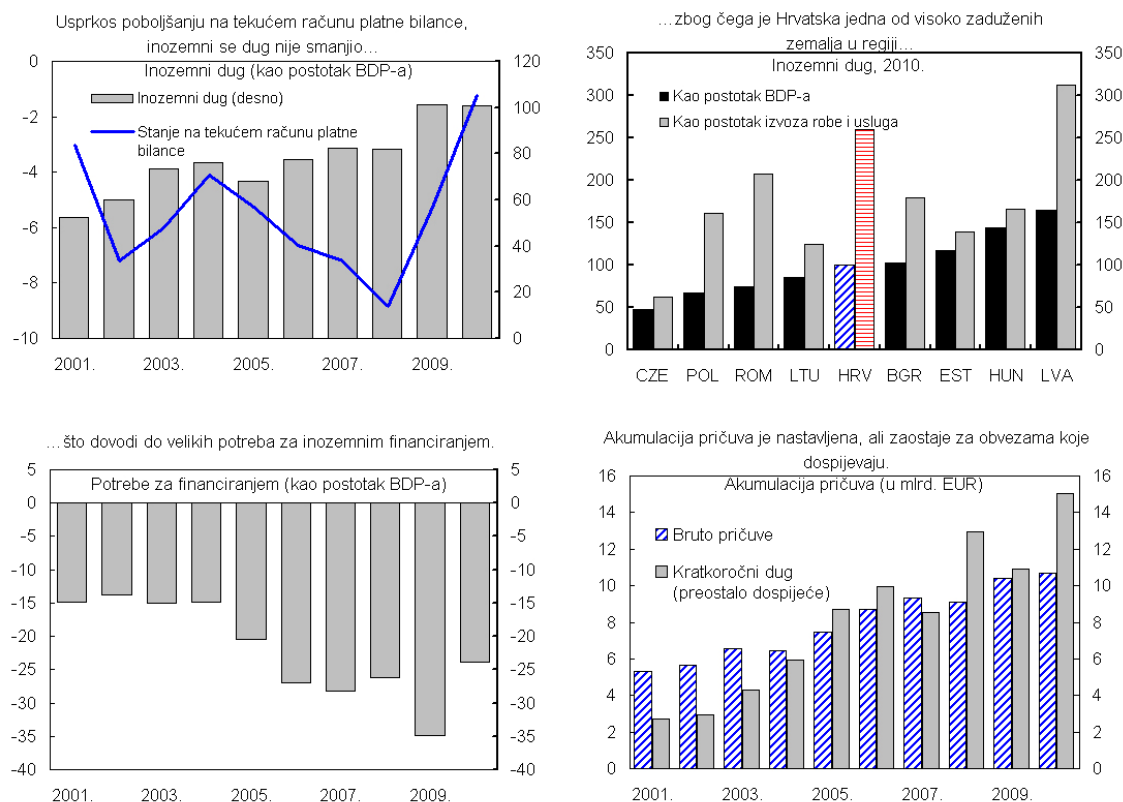
Literatura

OCJENA BILANČNIH RIZIKA U HRVATSKOJ¹

Uz visoku inozemnu i deviznu zaduženost te ograničene pričuve, hrvatsko gospodarstvo vrlo je ranjivo na makroekonomske i financijske šokove. Iako je većina tih ranjivosti narasla tijekom godina naglog rasta u pretkriznom razdoblju, kriza je dodatno pogoršala situaciju, razotkrivajući slabe fundamente hrvatskoga gospodarstva i nedostatak prostora za djelovanje politike. Održivi oporavak ovisi o poboljšanju konkurentnosti, očuvanju povjerenja tržišta i smanjenju ranjivosti, što bi zahtijevalo raznovrsne reakcije makroekonomskih i strukturnih politika.

I. PRIKAZ STANJA

Inozemni dug, potrebe za financiranjem i pričuve

Izvori: Hrvatska narodna banka; MMF, *World Economic Outlook* i procjene i izračuni članova Misije

1. **Hrvatsko je gospodarstvo vrlo ranjivo.** Inozemni dug dosegnuo je u 2010. godini 100 posto BDP-a. Osim što dovodi do rizika, ovakva visoka zaduženost također koči rast. Empirijska istraživanja pokazuju da se u razdoblju od 1970. više od polovine pojava neuredne otplate inozemnog duga u zemljama s tržištima u nastajanju dogodilo kad je razina duga iznosila 60 posto BDP-a ili manje. Stanje duga iznad te razine također značajno otežava uspješnost rasta pojedine zemlje (Reinhart i Rogoff, 2010.). U odnosu na te referentne pokazatelje, inozemna zaduženost Hrvatske znatno je veća od one koja bi bila razborita za zemlju s tržištem u nastajanju. Isto tako, zbog visoke zaduženosti hrvatska plaćanja za servisiranje duga i potrebe za inozemnim financiranjem ostale su velike (posebice u svjetlu niske izvozne baze), zbog čega je Hrvatska izložena nepovoljnim kretanjima na

¹ Pripremila Jesmin Rahman

međunarodnom tržištu kapitala. Slično tome, visoki i rastući javni dug stvara zabrinutosti koje se odnose na njegovu održivost u srednjoročnom razdoblju.² Istodobno, razina međunarodnih pričuva zaostaje za rastućim kratkoročnim obvezama. Ove ranjivosti, koje proizlaze iz visokog inozemnog duga, velikih potreba za financiranjem i ograničenih pričuva, dodatno su potencirane visoko euroiziranim domaćim financijskim sektorom.

Tablica 1. Hrvatska: Stanje međunarodnih ulaganja, 2001. – 2010.
(kao postotak BDP-a)

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Inozemna aktiva	49	45	48	47	45	47	50	48	54	51
<i>U tome:</i>										
Gotovina i depoziti	22	14	17	17	12	12	14	14	13	12
Međunarodne pričuve	21	20	22	20	21	22	22	20	23	23
Inozemna pasiva	66	71	84	95	101	124	143	123	138	142
<i>U tome:</i>										
Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku	17	21	23	28	34	53	71	49	55	56
Izdane obveznice javnog i privatnog sektora	17	15	16	16	14	11	10	9	11	13
Krediti	27	26	35	37	41	44	47	52	56	57
Opća država	5	6	6	7	7	7	6	3	3	4
Banke	7	7	11	13	14	14	10	10	10	9
Ostali sektori	14	14	16	18	20	24	31	39	42	43
Neto stanje međunarodnih ulaganja	-17	-26	-36	-48	-56	-77	-93	-75	-84	-91
Dodatne informacije										
Dužničke obveze sektora poduzeća i bankarskog sektora	26	30	39	45	38	42	45	53	56	57

Izvori: Hrvatska narodna banka i izračuni članova Misije

2. **Mnoge od ovih ranjivosti narasle su u pretkriznim godinama od 2002. do 2007. kad je Hrvatska prolazila kroz razdoblje naglog rasta kredita koji je uglavnom bio financiran inozemnim kapitalnim priljevima.** Neto stanje međunarodnih ulaganja značajno se pogoršalo u tom razdoblju, dosegnuvši –93 posto BDP-a na kraju 2007. (Tablica 1.). Ovo veliko pogoršanje rezultat je toga što se udio bruto inozemnih obveza u BDP-u više nego udvostručio, dok je bruto inozemna aktiva neznatno porasla. Iako su tome ponajviše pridonijela inozemna izravna ulaganja (IIU), oko jednu četvrtinu priljeva od inozemnih izravnih ulaganja bilo je u obliku kredita koje su odobravala matična poduzeća, zbog čega je dug postao najveći element u inozemnim obvezama Hrvatske.³ Od 2007., povećano zaduživanje poduzeća u inozemstvu dodatno je povećalo inozemni dug. Velika negativna neto inozemna financijska pozicija hrvatskoga gospodarstva na kraju 2010. većinom je posljedica događaja u sektoru poduzeća (Tablica 2.).

² Prema osnovnom scenariju članova Misije, očekuje se da će javni dug premašiti 50 posto BDP-a (70 posto, ako se uključe jamstva) u srednjoročnom razdoblju, a čak i u slučaju uspješne provedbe nedavno donesenog Zakona o financijskoj odgovornosti, iznosio bi oko 50 posto (više od 65 posto, uključujući jamstva). Empirijske analize pokazuju da jednom kad visina javnog duga premaši 50 posto BDP-a u zemlji s tržištem u nastajanju, osiguranje održivosti duga putem djelovanja politike (kao što je smanjenje primarnog manjka) postaje otežano (MMF, 2003.). Novije empirijske analize pokazuju da je sigurnosni prag za javni dug u gospodarstvima s tržištima u nastajanju čak i niži (Baldacci i ostali, 2011.).

³ Osim toga, samo jedna četvrtina inozemnih izravnih ulaganja bila je namijenjena sektoru međunarodno razmjenjivih dobara. Gotovo 40 posto ukupnog iznosa odnosi se na financijski sektor, u koji se i slio najveći dio inozemnih izravnih ulaganja.

Tablica 2. Hrvatska: Neto financijske pozicije po sektorima, 2000. – 2010.
(kao postotak BDP-a)

	2000.	2005.	2009.	2010.
Svi domaći sektori				
Neto inozemna pozicija 1/	-22	-39	-54	-57
Središnja banka				
Neto inozemna financijska pozicija	18	24	23	24
Neto devizna pozicija	14	18	21	21
Neto kratkoročna devizna pozicija	14	18	21	22
Opća država				
Neto inozemna financijska pozicija	-26	-22	-11	-13
Neto devizna pozicija	-24	-26	-19	-21
Neto kratkoročna devizna pozicija	0	0	0	1
Privatni financijski sektor				
Neto inozemna financijska pozicija	1	-14	-9	-11
Neto devizna pozicija	4	11	20	22
Neto kratkoročna devizna pozicija	-2	-12	-15	-17
Privatni nefinancijski sektor				
Neto inozemna financijska pozicija	-15	-27	-56	-56
Neto devizna pozicija	-11	-31	-62	-62
Neto kratkoročna devizna pozicija	19	18	18	18

1/ Inozemne obveze ne uključuju vlasnički kapital i zadržanu dobit.
Izvori: za 2000. i 2005., SM/07/39, a za 2009. i 2010., Tablice 3. i 4.

3. **Upotrebljavajući bilančni pristup (BP), ovaj dokument analizira ukupnu ranjivost Hrvatske i ranjivosti Hrvatske po sektorima.**⁴ Promatraju se dezagregirani bilančni podaci središnje banke, javnog sektora te financijskog i nefinancijskog privatnog sektora za 2009. i 2010. (Tablice 3. i 4.). Financijska imovina i obveze dezagregirani su prema domaćoj i stranoj valuti te prema kratkoročnom i dugoročnom dospijeću. Analiza u nastavku teksta stavlja naglasak na ključne ranjivosti u svakom od ova četiri glavna sektora. Rasprava također nudi i neke preporuke u vezi s politikama.

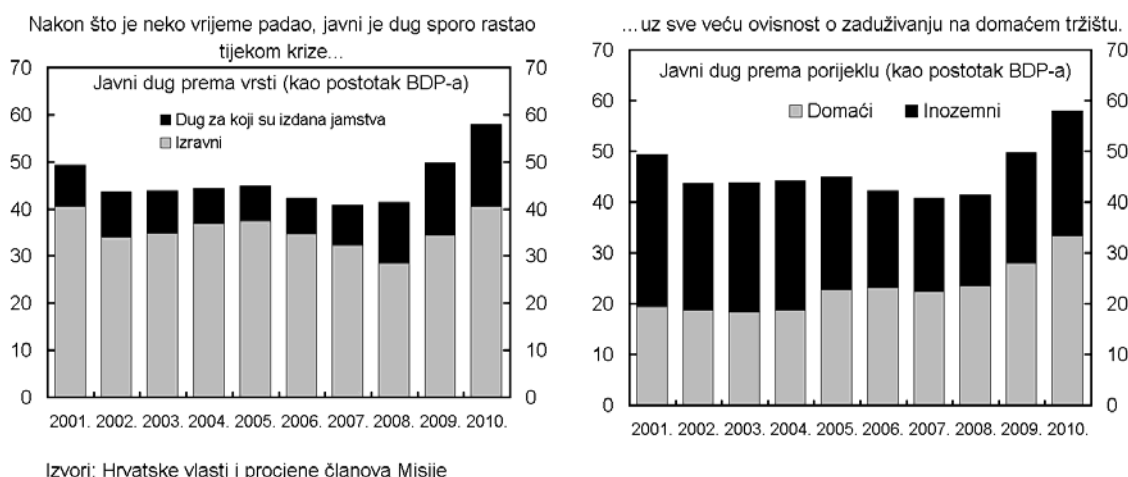
II. JAVNI SEKTOR⁵

4. **Dug javnog sektora, uključujući dug za koji jamči država, smanjio se za 10 postotnih bodova BDP-a u razdoblju od 2002. do 2007., da bi do kraja 2010. narastao na 58 posto BDP-a.** Veći dio konsolidacije duga u razdoblju od 2002. do 2007. bio je posljedica smanjenih potreba za zaduživanjem središnje države jer su prociklički prihodi od naglog rasta domaće potražnje pomogli da se manjak zadrži na niskoj razini. U tom se razdoblju smanjio i udio duga za koji su izdana jamstva u BDP-u, usprkos povećanom zaduživanju HBOR-a (razvojne banke u državnom vlasništvu) jer su ostale agencije smanjile svoje zaduživanje. Od početka financijske krize, značajno smanjenje prihoda postupno je povećalo potrebe za zaduživanjem javnog sektora unatoč nastojanjima da se obuzdaju rashodi, što je razotkrilo ranjivosti koje su svojstvene procikličkoj fiskalnoj politici te nedostatak sveobuhvatnih reformi rashoda.

⁴ Analiza bilance u ovom dokumentu nadograđuje se na rad predstavljen u Hilaire i Ilyina, 2007.

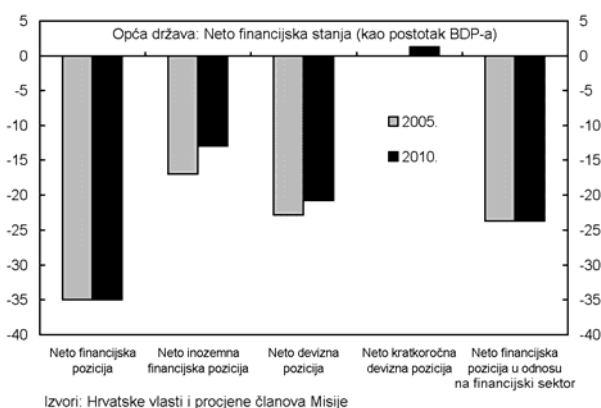
⁵ Javni sektor uključuje središnju državu, izvanproračunske jedinice te jedinice lokalne i regionalne samouprave.

Javni dug, 2001. – 2010.

5. **Struktura javnog duga mijenjala se tijekom vremena; povećana je ovisnost o zaduživanju na domaćem tržištu i zaduživanju uz fiksne kamatne stope, što je smanjilo rizike od iznenadnih odljeva ili povećanja kamatnih stopa.** Vladina strategija upravljanja dugom davala je prednost domaćem financiranju pred inozemnim financiranjem, dok su obveznice s fiksnom kamatnom stopom imale prednost pred sindiciranim kreditima uz promjenjive kamatne stope. Kao rezultat toga, udio inozemnog duga u ukupnom javnom dugu smanjio se sa 63 posto na 43 posto u razdoblju od kraja 2001. do kraja 2010., dok je udio obveznica s fiksnom kamatnom stopom porastao na 80 posto. Zbog toga je javni dug sada nešto manje ranjiv u odnosu na iznenadne kapitalne odljeve i promjene kamatnih stopa nego što je bio prije jednog desetljeća.

6. **Međutim, zbog povećane ovisnosti o domaćem financiranju, neki drugi rizici ostali su povišeni.** Oslanjanje na financiranje na domaćem tržištu povećalo je udio kratkoročnog duga sa 7 posto na kraju 2001. na 17 posto na kraju 2010. Rizici refinanciranja u ovom su trenutku donekle prigušeni s obzirom na to da se ukupni kratkoročni dug odnosi na dug domaćim vjerovnicima. Veća ovisnost o domaćem tržištu ipak nije uspjela značajno smanjiti

valutne rizike jer je gotovo 60 posto domaćega javnog duga nominirano u stranoj valuti ili vezano uz stranu valutu (većinom euro).⁶ Neto devizni dug javnog sektora veći je od njegove neto inozemne zaduženosti; iznosi 19 posto BDP-a i velik je, što bilancu javnog sektora čini ranjivom na tečajne pritiske. Značajne i rastuće neto negativne izloženosti javnog sektora prema domaćem bankarskom sektoru također povećavaju zabrinutosti u pogledu potencijalnog istiskivanja privatnoga sektora s tržišta kredita. Udio kredita državi, koji iznosi 20 posto ukupnih nedospjelih kredita banaka, nije zanemariv i potrebno ga je pratiti, poglavito ako fiskalni manjak bude sve više financiran uz pomoć domaćega bankarskog sektora.

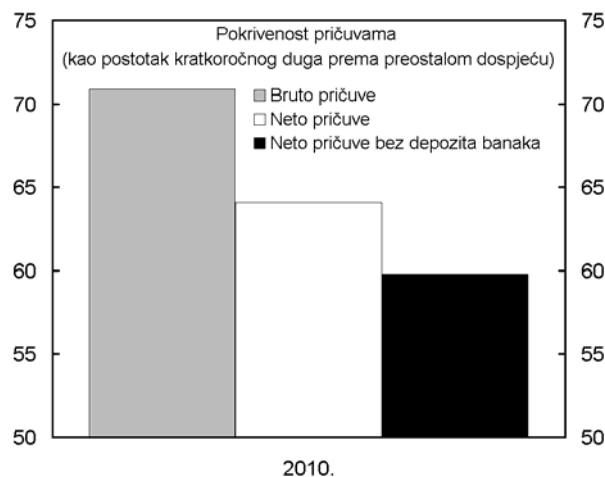
⁶ Trenutačno postoje četiri izdanja obveznica u domaćoj valuti koja još nisu dospjela na naplatu. Te obveznice dospijevaju u razdoblju od 7 do 10 godina te čine 40 posto ukupnog domaćeg srednjoročnog i dugoročnog duga.

7. **Drugi izvor ranjivosti jest rastući dug za koji su izdana jamstva.** Oko 60 posto duga za koji su izdana jamstva odnosi se na dug inozemnim vjerovnicima, uglavnom dug HBOR-a (razvojne banke u državnom vlasništvu). Kao što pokazuje iskustvo nedavno provedenog restrukturiranja brodogradilišta, postoji rizik da neka jamstva postanu stvarne obveze zbog privatizacije ili financijskih poteškoća poduzeća koja su ta jamstva primila. S obzirom na to da hrvatska strategija upravljanja javnim dugom ne obuhvaća jamstva i budući da je njen cilj stabilizirati samo izravni dug, trenutačno ne postoji mehanizam za sprječavanje kontinuiranog rasta duga za koji su izdana jamstva, koji je uglavnom nominiran u stranoj valuti, te s njim povezanih ranjivosti.

8. **I u predstojećem razdoblju su fiskalna konsolidacija zasnovana na smanjenju rashoda i dobra strategija upravljanja dugom ključne za smanjenje ranjivosti javnog sektora.** Korak u pravom smjeru jest nedavno doneseni Zakon o fiskalnoj odgovornosti (ZFO), kojemu je cilj smanjiti rashode za 1 posto BDP-a godišnje sve dok se ne ostvari primarni saldo. Ipak, kako bi se osigurala održivost duga, cilj fiskalne konsolidacije trebalo bi biti ostvarenje ciklički prilagođenog uravnoteženog proračuna u srednjoročnom razdoblju. Sadašnja strategija hrvatskih vlasti koja se odnosi na upravljanje dugom, a kojoj je cilj smanjiti udio inozemnog duga i duga s promjenjivom kamatnom stopom, i dalje je primjerena, ali bi je trebalo ojačati tako da se u obzir uzme dug za koji su izdana jamstva. Usto, politike kojima je cilj povećati financiranje javnog duga u domaćoj valuti bile bi važne za smanjenje rizika povezanih s tečajem.⁷

III. SREDIŠNJA BANKA

9. **Akumulacija pričuva nastavljena je tijekom krize, ali nije uspjela održati korak s obvezama koje su dospjevale na naplatu.** Poduprta zaduživanjem javnog sektora i prihodima od turizma, akumulacija međunarodnih pričuva nastavljena je tijekom financijske krize usprkos ublažavanju bonitetnih mjera kojima je oslobođen dio deviznih pričuva banaka stvorenih tijekom godina naglog rasta. Iako je pokrivenost pričuva u odnosu na uvoz i ukupna likvidna sredstva i dalje primjerena, pokrivenost kratkoročnih obveza, koje imaju veći ponder za gospodarstva kao što je hrvatsko, odnosno gospodarstva s otvorenim računom kapitalnih transakcija, relativno je ograničena. Na kraju 2010., bruto pričuve pokrivala su manje od 75 posto, a neto pričuve manje od 65 posto kratkoročnih obveza (prema preostalom razdoblju do dospjeća). Također, jedan dio (6 posto) deviznih pričuva odnosi se na depozite poslovnih banaka kod HNB-a, koje ne moraju u svakom trenutku biti dostupne kao rezerve likvidnosti. Ako te depozite isključimo iz neto međunarodnih pričuva, pokrivenost kratkoročnog duga (prema preostalom razdoblju do dospjeća) dodatno se smanjuje, na ispod 60 posto. S druge strane, slabija pokrivenost

Izvori: Hrvatska narodna banka i izračuni članova Misije

⁷ Iskustvo zemalja Latinske Amerike, koje su uspješno povećale udio domaće komponente javnog duga, pokazuje da je nadomještanje javnih obveznica nominiranih u stranoj valuti ili vezanih uz stranu valutu obveznicama koje su vezane uz inflaciju pomoglo uspostavljanju kredibiliteta u međurazdoblju prije konačnog prelaska na financiranje javnog duga u domaćoj valuti.

pričuvama donekle je ublažena činjenicom da polovina ukupnih obveza koje dospijevaju u kratkoročnom razdoblju proizlazi iz duga domaćih poduzeća prema matičnim stranim poduzećima koji je nastao na osnovi inozemnih izravnih ulaganja te iz duga banaka prema matičnim institucijama, kod kojih su rizici refinanciranja mali.⁸

10. Imajući u vidu sklonost hrvatskih vlasti prema politici stabilnog tečaja, održavanje primjerene razine pričuva ključno je za osiguranje financijske stabilnosti i povećanje sposobnosti apsorpcije šokova.⁹ To će morati ovisiti o kombinaciji kontinuirane akumulacije pričuva, ali što je još važnije, o smanjenju ukupnih ranjivosti. S obzirom na to da će se kapitalni priljevi vjerojatno ustaliti na razinama koje su znatno niže od onih u pretkriznom razdoblju, akumulacija pričuva u predstojećem razdoblju morat će znatno više nego u prošlosti ovisiti o primicima od izvoza. Ostvarenje većih izvoza zahtijevat će niz mjera politike kako bi se povećala uspješnost sektora međunarodno razmjenjivih dobara. Kombinacija strukturnih reformi koje poboljšavaju poslovno okružje i participaciju radne snage te konkurentna politika plaća vjerojatno će dovesti više inozemnih izravnih ulaganja u sektore međunarodno razmjenjivih dobara, smanjiti ovisnost Hrvatske o dužničkom financiranju te olakšati akumulaciju pričuva zahvaljujući većem izvozu.

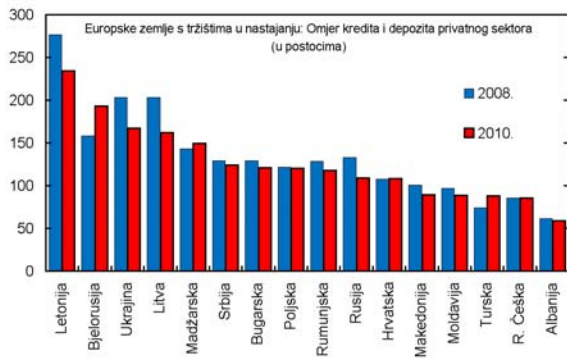
IV. FINANCIJSKI SEKTOR¹⁰

11. Bilanca hrvatskoga financijskog sektora izložena je likvidnosnom riziku, riziku zaraze i valutnom riziku. Iako je omjer kredita i depozita od 107 posto nizak u odnosu na regiju, likvidnosni rizici proizlaze iz ovisnosti o financiranju od strane inozemnih banaka. Budući da domaći krediti premašuju domaće depozite, jaz između njih pokriven je inozemnim zaduživanjem banaka. Neto inozemni dug financijskoga sektora bio je 10 posto BDP-a na kraju 2010., a većinom se odnosio na dug stranim matičnim bankama. S obzirom na to da su matične banke zadržale svoju izloženost tijekom cijelog razdoblja krize, likvidnosni su rizici donekle ublaženi. Ipak, razina i stupanj potpore matičnih banaka ovisio bi o općim uvjetima na tržištu i zdravlju samih matičnih banaka, što izlaže Hrvatsku rizicima zaraze. Potencijalni problemi u matičnim bankama ili korjenita ponovna procjena hrvatskog potencijalnog rasta mogli bi se pretvoriti u smanjenu potporu ili više troškove financiranja. Iako je neto devizna pozicija bankarskog sektora ostala pozitivna, odnosno čak je i ojačala posljednjih godina, neto kratkoročna devizna pozicija od –15 posto BDP-a izlaže ovaj sektor valutnim rizicima u kratkoročnom razdoblju.

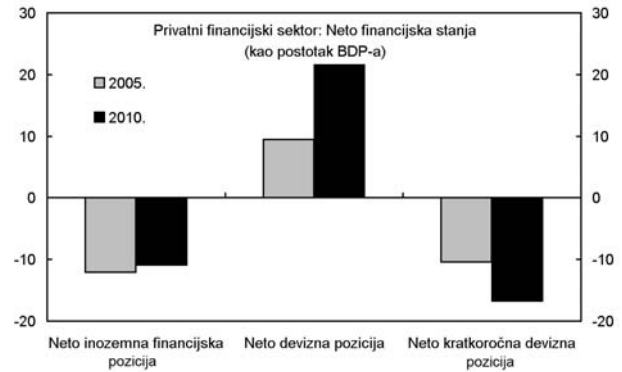
⁸ Hrvatske pričuve također su nedostatne u odnosu na kompozitno mjerilo koje se sastoji od ponderiranog zbroja izvoza, ukupnih likvidnih sredstava, kratkoročnog duga i srednjoročnih i dugoročnih obveza koje nisu povezane s inozemnim izravnim ulaganjima. Prema ovom mjerilu, koje obuhvaća sve moguće izvore valutnih pritisaka, hrvatske pričuve su na kraju 2010. bile oko 20 posto niže od preporučenog minimuma. Detaljnije objašnjenje i konstrukciju mjerila pričuva, vidjeti u MMF, 2011.

⁹ Velike bilančne izloženosti valutnom riziku dodatno pojačavaju sklonost hrvatskih vlasti prema stabilnosti tečaja. Primjerice, deprecijacija od 10 posto povećala bi neto zaduženost javnog i nefinancijskog privatnog sektora za 8 posto BDP-a, a imala bi i značajan negativan učinak na bankarski sektor jer bi loši krediti značajno porasli, a moglo bi doći i do promjena valute u kojoj su položeni depoziti ili do povlačenja depozita.

¹⁰ Financijski sektor obuhvaća poslovne banke i nebankarske financijske institucije.

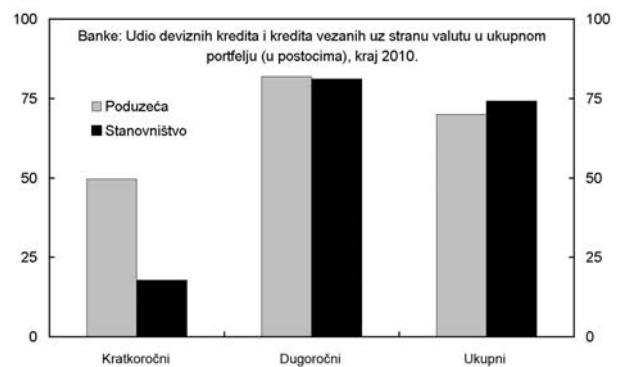

Izvor: MMF, *European Regional Economic Outlook*, svibanj, 2011.
Napomena: Podaci o depozitima ne uključuju depozite nerezidenata.

Izvori: Hrvatske vlasti i procjene članova Misije

12. Visok stupanj euroizacije kredita odobrenih zajmoprimcima koji većinom nisu zaštićeni od valutnih rizika također izlaže banke rizicima od rasta loših kredita zbog deprecijacije. Udio kredita nominiranih u stranoj valuti ili vezanih uz stranu valutu, koji i za kredite poduzećima i za kredite stanovništvu iznosi gotovo 75 posto, vrlo je velik. Šokovi povezani s tečajem relevantni su i za sektor poduzeća, u kojemu je polovina kratkoročnih kredita nominirana u stranoj valuti ili vezana uz stranu valutu, i za stanovništvo koje se oslanja na prihod u kunama. Nedavne procjene HNB-a pokazuju da bi deprecijacija tečaja od 1 posto mogla povesti do porasta loših kredita od 7 posto (HNB, 2010.b). Sadašnja razina kapitalizacije i profitabilnosti bankarskog sektora ipak upućuje na to da bi se potrebe za dokapitalizacijom koje bi proizašle iz umjerenog pada tečaja mogle zadovoljiti bez pribavljanja dodatnog kapitala.

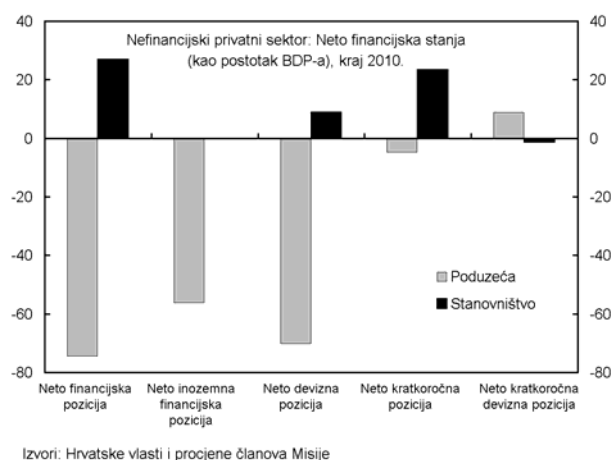
Izvori: Hrvatske vlasti i procjene članova Misije

13. Proaktivne bonitetne politike HNB-a pridonijele su stabilnosti finansijskoga sustava. HNB je donio niz mjera tijekom godina naglog rasta kako bi se smanjilo zaduživanje banaka u inozemstvu i stvorile kapitalne i likvidnosne rezerve koje su bile korisne tijekom krize.¹¹ Rizici od naglog rasta kredita koji bi bio potaknut kapitalnim priljevima i dalje su niski u sadašnjem okruženju. Ipak, održavanje snažnih rezervi likvidnosti u finansijskom sustavu važno je za suzbijanje rizika koji proizlaze iz visokog stupnja euroizacije.

¹¹ Ove mjere uključivale su graničnu obveznu pričuvu, posebnu obveznu pričuvu, limite na rast kredita i minimalno potrebna devizna potraživanja. Analizu njihove korisnosti tijekom krize, vidjeti u Galac (2010.).

V. NEFINANCIJSKI PRIVATNI SEKTOR

14. **Privatni sektor poduzeća u Hrvatskoj visoko je zadužen.** Ukupna neto zaduženost nastavila je rasti tijekom krize i do kraja 2010. premašila 70 posto BDP-a. Iako su pritisci refinanciranja i dalje niski zbog činjenice da je dug uglavnom dugoročan, visoka razina neto devizne zaduženosti izlaže ovaj sektor tečajnom riziku. Izloženost poduzeća valutnom riziku porasla je u posljednje vrijeme jer su novi krediti vezani uz stranu valutu uglavnom odobravani poduzećima u sektoru međunarodno nerazmjernih dobara. Valutni su rizici posebice veliki u onim sektorima (nekretnine i građevinarstvo, prijevoz, komunikacije, hoteli i restorani) u kojima udio duga nominiranog u stranoj valuti ili vezanog uz stranu valutu iznosi čak do 90 posto. Osim toga, oko 95 posto ukupnih kredita poduzećima odobreno je uz kamatnu stopu koja je promjenjiva unutar godinu dana, što dovodi do rizika od promjena kamatnih stopa.

15. **Iako sektor stanovništva na agregatnoj razini ima neto pozitivnu financijsku poziciju zbog svojih velikih depozita, bruto zaduženost stanovništva jedna je od najvećih u regiji (HNB, 2010.a).** Bruto zaduženost stanovništva (uglavnom domaćim bankama), koja iznosi 41 posto BDP-a i 85 posto raspoloživog dohotka, usporediva je sa zaduženošću nekih ključnih gospodarstava EU. Stanovništvo troši gotovo 7 posto raspoloživog dohotka na plaćanje kamata. Visoka zaduženost i razduživanje koje je uslijedilo, zajedno s nepovoljnim uvjetima na tržištu rada, kočje potrošnju i gospodarski oporavak. Veliki dug u stranoj valuti (oko 70 posto duga stanovništva) i struktura kredita s promjenjivom kamatnom stopom (96 posto ukupnih kredita stanovništvu odobreno je uz kamatnu stopu promjenjivu unutar godinu dana) čine i stanovništvo ranjivim na tečajne i kamatne rizike.

VI. ZAKLJUČAK

16. **Velike bilančne ranjivosti svih sektora ugrožavaju sposobnost Hrvatske da se odupre makroekonomskim šokovima i opterećuju njezine izgleda za rast.** Iako je Hrvatska prebrodila najnoviju krizu zahvaljujući čvrstim bonitetnim politikama iz pretkriznog razdoblja i spremnosti matičnih banaka da zadrže ili čak povećaju svoje izloženosti, sposobnost gospodarstva da se suoči s još jednim velikim makroekonomskim ili financijskim šokom je ograničena. Velike bilančne ranjivosti ograničavaju opcije tečajne politike te, zajedno sa sveprisutnim strukturnim rigidnostima i nedostatkom prostora za djelovanje fiskalne politike, smanjuju sposobnost gospodarstva da podnese šokove. Iako je najgore razdoblje recesije prošlo, ponovni početak održivog rasta u srednjoročnom razdoblju i dalje predstavlja izazov. Mali izvozni sektor ne pruža potrebni poticaj za rast. Stanovništvo se i dalje razdužuje i bilo kakav pad raspoloživanja ulagača mogao bi potaknuti razduživanje sektora poduzeća, što bi samo produljilo razdoblje oporavka.

17. **Primjereno otklanjanje ranjivosti i preokretanje trenda krhkih hrvatskih fundamenata zahtijevaju raznovrsne reakcije politika.** S obzirom na politiku održavanja stabilnosti tečaja, konzistentan skup strukturnih, fiskalnih, monetarnih i bonitetnih politika potreban je za održivi rast i smanjenje ranjivosti.

- Smanjenje inozemne zaduženosti gospodarstva zahtijeva politike koje jačaju konkurentnost i potencijalni rast te smanjeno oslanjanje na rast potaknut dužničkim financiranjem i domaćom apsorpcijom. To ujedno zahtijeva korektivnu politiku plaća i strukturne politike koje bi povećale doprinos sektora međunarodno razmjenjivih dobara rastu, pojačale produktivnost na razini cijelog gospodarstva te omogućile financiranje manjka na tekućem računu platne bilance pomoću većih tokova koji ne stvaraju dug (IIU).
- Smanjenje zaduženosti javnog sektora zahtijeva smanjenje javnih rashoda kako bi se ostvario ciklički prilagođeni uravnoteženi proračun u srednjoročnom razdoblju. Pozornost treba posvetiti zabrinutostima u pogledu potencijalnog istiskivanja privatnoga sektora s tržišta kredita i valutnim rizicima s obzirom na to da se hrvatske vlasti i dalje pojačano oslanjaju na domaće financiranje. Bilo bi primjereno slijediti politike kojima je cilj povećati udio financiranja u domaćoj valuti.
- Hrvatska također treba nastaviti povećavati pričuve kako bi se ojačala njezina sposobnost apsorpcije šokova. Potrebno je održavati velike prudencijalne devizne rezerve likvidnosti kako bi se sačuvala stabilnost visoko euroiziranog financijskog sektora.

Tablica 3. Hrvatska: Neto međusektorske pozicije imovine i obveza, prosinac 2009.

(u mil. HRK)

Izdavatelj obveze (dužnik):	Javni sektor											
	Središnja banka			Središnja država			Lokalna država			Javna nefinancijska poduzeća		
	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija
Imatelj obveze (vjerovnik):												
Središnja banka				4.218	3	4.215	0	0	0	0	0	0
Domaća valuta				1.885	3	1.883	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno				1.885	3	1.883	0	0	0	0	0	0
Dugoročno				0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strana valuta				2.332	0	2.332	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno				2.332	0	2.332	0	0	0	0	0	0
Dugoročno				0	0	0	0	0	0	0	0	0
Središnja država	3	4.218	-4.215				...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	3	1.885	-1.883				...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	3	1.885	-1.883				...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0				...	...	...	...	...	...
Strana valuta	0	2.332	-2.332				...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	2.332	-2.332				...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0				...	...	...	...	...	...
Lokalna država	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Domaća valuta	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Strana valuta	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Javna nefinancijska poduzeća	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Domaća valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Strana valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Ostale depozitarne institucije	14	42.261	-42.248	18.273	44.716	-26.444	1.917	2.101	-184	2.007	9.147	-7.141
Domaća valuta	14	37.220	-37.206	15.173	19.192	-4.019	1.595	880	714	526	2.700	-2.174
Kratkoročno	14	37.220	-37.206	4	19.100	-19.095	570	61	509	262	804	-542
Dugoročno	0	0	0	15.169	92	15.076	1.025	819	206	264	1.896	-1.631
Strana valuta	0	5.042	-5.042	3.100	25.524	-22.424	322	1.221	-898	1.481	6.448	-4.967
Kratkoročno	0	5.042	-5.042	0	1.280	-1.280	628	282	346	1.322	1.841	-519
Dugoročno	0	0	0	3.100	24.244	-21.144	-306	939	-1.245	159	4.607	-4.448
Ostala financijska poduzeća	1	0	1	0	29.656	-29.656	0	0	0	0	0	0
Domaća valuta	1	0	1	0	5.931	-5.931	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno	1	0	1	...	5.931	-5.931	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	0	0	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	0	0	0	0	23.725	-23.725	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno	0	0	0	...	0	0	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	23.725	-23.725	...	...	...	...	...	...
Nefinancijska poduzeća	18	0	18	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	18	0	18	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	18	0	18	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ostali sektori rezidenata	10	0	10	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	10	0	10	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	10	0	10	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Nerezidenti	75.848	8	75.840	138	37.738	-37.600	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	0	1	-1	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	1	-1	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	75.848	8	75.841	138	37.738	-37.600	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	73.389	8	73.381	138	0	138	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	2.459	0	2.459	0	37.738	-37.738	...	...	...	...	...	...

Tablica 3. Hrvatska: Neto međusektorske pozicije imovine i obveza, prosinac 2009. (nastavak)

(u mil. HRK)

	Financijski sektor						Nefinancijski privatni sektor						Inozemstvo		
	Ostale depozitarne institucije			Ostala financijska poduzeća			Nefinancijska poduzeća			Ostali sektori rezidenata			Nerezidenti		
	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija
Središnja banka	42.261	14	42.248	0	1	-1	0	18	-18	0	10	-10	8	75.848	-75.840
Domaća valuta	37.220	14	37.206	0	1	-1	0	18	-18	0	10	-10	1	0	1
Kratkoročno	37.220	14	37.206	0	1	-1	0	18	-18	0	0	0	1	0	1
Dugoročno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	-10	0	0	0
Strana valuta	5.042	0	5.042	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	75.848	-75.841
Kratkoročno	5.042	0	5.042	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	75.848	-75.841
Dugoročno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Središnja država	44.716	18.273	26.444	29.656	0	29.656	...	...	...	...	...	...	37.738	138	37.600
Domaća valuta	19.192	15.173	4.019	5.931	0	5.931	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	19.100	-18.818	37.917	5.931	...	5.931	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	92	33.991	-33.898	0	...	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	25.524	3.100	22.424	23.725	0	23.725	...	...	...	...	...	...	37.738	138	37.600
Kratkoročno	1.280	0	1.280	0	...	0	...	...	...	...	...	...	0	138	-138
Dugoročno	24.244	3.100	21.144	23.725	...	23.725	...	...	...	...	...	...	37.738	0	37.738
Lokalna država	2.101	1.917	184	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	880	1.595	-714	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	61	570	-509	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	819	1.025	-206	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	1.221	322	898	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	282	628	-346	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	939	-306	1.245	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Javna nefinancijska poduzeća	9.147	2.007	7.141	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	2.700	526	2.174	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	804	262	542	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	1.896	264	1.000	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	6.448	1.481	4.967	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	1.841	1.322	519	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	4.607	159	4.448	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ostale depozitarne institucije	...	...	...	16.803	1.818	14.985	45.860	96.978	-51.118	146.412	78.970	67.442	81.225	49.770	31.455
Domaća valuta	...	...	...	9.916	1.220	8.696	26.407	31.726	-5.319	31.900	-7.506	39.406	19.228	17	19.211
Kratkoročno	...	...	...	6.841	654	6.187	7.887	14.219	-6.332	11.809	11.154	655	3.400	195	3.205
Dugoročno	...	...	...	3.076	566	2.509	18.519	17.506	1.013	20.091	-18.660	38.751	15.828	-178	16.006
Strana valuta	...	...	...	6.887	598	6.289	19.453	65.252	-45.799	114.512	86.476	28.036	61.997	49.753	12.244
Kratkoročno	...	...	...	6.488	598	5.890	11.240	18.545	-7.306	63.762	2.010	61.752	17.864	17.320	544
Dugoročno	...	...	...	399	0	399	8.214	46.707	-38.494	50.751	84.466	-33.716	44.133	32.433	11.700
Ostala financijska poduzeća	1.818	16.803	-14.985	...	...	...	0	0	0	53.466	0	53.466	0	0	0
Domaća valuta	1.220	9.916	-8.696	...	...	...	0	0	0	53.466	0	53.466	0	0	0
Kratkoročno	654	6.841	-6.187	...	...	...	...	...	...	10.693	0	10.693	...	...	...
Dugoročno	566	3.076	-2.509	...	...	...	...	...	...	42.773	0	42.773	...	...	...
Strana valuta	598	6.887	-6.289	...	...	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno	598	6.488	-5.890	...	...	...	...	...	...	...	...	...	0	0	0
Dugoročno	0	399	-399	...	...	...	...	...	...	...	...	...	0	0	0
Nefinancijska poduzeća	96.978	45.860	51.118	0	0	0	...	...	...	...	...	...	208.704	20.657	188.047
Domaća valuta	31.726	26.407	5.319	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	14.219	7.887	6.332	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	17.506	18.519	-1.013	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	65.252	19.453	45.799	0	0	0	...	...	...	...	...	...	208.704	20.657	188.047
Kratkoročno	18.545	11.240	7.306	...	...	...	...	...	...	...	...	...	5.545	9.432	-3.887
Dugoročno	46.707	8.214	38.494	...	...	...	...	...	...	...	...	...	203.159	11.225	191.934
Ostali sektori rezidenata	78.970	146.412	-67.442	0	53.466	-53.466	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	-7.506	31.900	-39.406	0	53.466	-53.466	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	11.154	11.809	-655	0	10.693	-10.693	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	-18.660	20.091	-38.751	0	42.773	-42.773	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	86.476	114.512	-28.036	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	2.010	63.762	-61.752	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	84.466	50.751	33.716	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Nerezidenti	49.770	81.225	-31.455	0	0	0	20.657	208.704	-188.047	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	17	19.228	-19.211	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	195	3.400	-3.205	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	-178	15.828	-16.006	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	49.753	61.997	-12.244	0	0	0	20.657	208.704	-188.047	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	17.320	17.864	-544	...	...	...	9.432	5.545	3.887	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	32.433	44.133	-11.700	...	...	...	11.225	203.159	-191.934	...	...	...	...	...	...

Izvori: Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija i procjene članova Misije

1/ Uključuje trgovinske kredite/predujmove, račune za namiru, novi kapital stanovništva u obliku životnog osiguranja i ulaganja u mirovinske fondove (ako je primjenjivo).

Tablica 4. Hrvatska: Neto međusektorske pozicije imovine i obveza, prosinac 2010.

(u mil. HRK)

Izdavatelj obveze (dužnik):	Javni sektor											
	Središnja banka			Središnja država			Lokalna država			Javna nefinancijska poduzeća		
	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija
Središnja banka				5.414	0	5.414	0	0	0	0	0	0
Domaća valuta				2.687	0	2.687	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno				2.687	0	2.687	0	0	0	0	0	0
Dugoročno				0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strana valuta				2.726	0	2.726	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno				2.726	0	2.726	0	0	0	0	0	0
Dugoročno				0	0	0	0	0	0	0	0	0
Središnja država	0	5.414	-5.414				...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	0	2.687	-2.687				...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	2.687	-2.687				...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0				...	...	...	...	...	...
Strana valuta	0	2.726	-2.726				...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	2.726	-2.726				...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0				...	...	...	...	...	...
Lokalna država	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Domaća valuta	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Strana valuta	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...				...	...	...
Javna nefinancijska poduzeća	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Domaća valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Strana valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...			
Ostale depozitarne institucije	13	41.730	-41.717	19.930	50.778	-30.849	1.683	2.446	-762	3.004	9.147	-6.143
Domaća valuta	13	36.956	-36.944	16.144	23.217	-7.074	1.480	1.322	158	751	2.699	-1.948
Kratkoročno	13	36.956	-36.944	31	21.584	-21.553	712	247	465	407	916	-509
Dugoročno	0	0	0	16.113	1.634	14.479	769	1.075	-307	344	1.783	-1.439
Strana valuta	0	4.773	-4.773	3.786	27.561	-23.775	203	1.124	-921	2.253	6.449	-4.195
Kratkoročno	0	4.773	-4.773	0	246	-246	1.328	50	1.278	1.907	1.644	262
Dugoročno	0	0	0	3.786	27.316	-23.529	-1.125	1.074	-2.199	347	4.804	-4.458
Ostala financijska poduzeća	1	0	1	0	41.307	-41.307	0	0	0	0	0	0
Domaća valuta	1	0	1	0	8.261	-8.261	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno	1	0	1	...	8.261	-8.261	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	0	0	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	0	0	0	0	33.046	-33.046	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno	0	0	0	...	0	0	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	33.046	-33.046	...	...	...	...	...	...
Nefinancijska poduzeća	19	0	19	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	19	0	19	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	19	0	19	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ostali sektori rezidenata	10	0	10	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	10	0	10	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	10	0	10	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Nerezidenti	78.772	9	78.764	195	43.479	-43.284	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	78.772	8	78.764	195	43.479	-43.284	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	76.099	8	76.091	195	0	195	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	2.673	0	2.673	0	43.479	-43.479	...	...	...	...	...	...

Tablica 4. Hrvatska: Neto međusektorske pozicije imovine i obveza, prosinac 2010. (nastavak)

(u mil. HRK)

Izdavatelj obveze (dužnik):	Financijski sektor						Nefinancijski privatni sektor						Inozemstvo		
	Ostale depozitarne institucije			Ostala financijska poduzeća			Nefinancijska poduzeća			Ostali sektori rezidenata			Nerezidenti		
	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija	Potraživanja	Obveze	Neto pozicija
Središnja banka	41.730	13	41.717	0	1	-1	0	19	-19	0	10	-10	9	78.772	-78.764
Domaća valuta	36.956	13	36.944	0	1	-1	0	19	-19	0	10	-10	0	0	0
Kratkoročno	36.956	13	36.944	0	1	-1	0	19	-19	0	0	0	0	0	0
Dugoročno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	-10	0	0	0
Strana valuta	4.773	0	4.773	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	78.772	-78.764
Kratkoročno	4.773	0	4.773	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	78.772	-78.764
Dugoročno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Središnja država	50.778	19.930	30.849	41.307	0	41.307	...	...	...	...	...	...	43.479	195	43.284
Domaća valuta	23.217	16.144	7.074	8.261	0	8.261	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	21.584	-20.335	41.919	8.261	...	8.261	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	1.634	36.479	-34.845	0	...	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	27.561	3.786	23.775	33.046	0	33.046	...	...	...	...	...	...	43.479	195	43.284
Kratkoročno	246	0	246	0	...	0	...	...	...	...	...	...	0	195	-195
Dugoročno	27.316	3.786	23.529	33.046	...	33.046	...	...	...	...	...	...	43.479	0	43.479
Lokalna država	2.446	1.683	762	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	1.322	1.480	-158	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	247	712	-465	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	1.075	769	307	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	1.124	203	921	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	50	1.328	-1.278	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	1.074	-1.125	2.199	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Javna nefinancijska poduzeća	9.147	3.004	6.143	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Domaća valuta	2.699	751	1.948	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	916	407	509	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	1.783	344	856	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Strana valuta	6.449	2.253	4.195	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Kratkoročno	1.644	1.907	-262	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Dugoročno	4.804	347	4.458	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ostale depozitarne institucije				14.348	3.501	10.847	45.359	106.083	-60.725	158.046	128.434	29.612	83.925	47.338	36.588
Domaća valuta				7.891	2.237	5.654	24.746	35.741	-10.995	33.725	34.092	-367	22.273	-97	22.370
Kratkoročno				5.176	1.454	3.722	6.551	18.644	-12.093	12.202	11.473	730	5.595	142	5.453
Dugoročno				2.715	783	1.931	18.195	17.097	1.098	21.523	22.619	-1.096	16.678	-239	16.917
Strana valuta				6.457	1.264	5.194	20.613	70.343	-49.730	124.321	94.342	29.979	61.652	47.435	14.218
Kratkoročno				4.933	1.264	3.669	10.375	18.377	-8.002	67.975	2.464	65.511	16.882	14.829	2.053
Dugoročno				1.524	0	1.524	10.237	51.965	-41.728	56.346	91.878	-35.532	44.770	32.606	12.165
Ostala financijska poduzeća	3.501	14.348	-10.847				0	0	0	60.859	0	60.859	0	0	0
Domaća valuta	2.237	7.891	-5.654				0	0	0	60.859	0	60.859	0	0	0
Kratkoročno	1.454	5.176	-3.722				...	...	...	12.172	0	12.172	...	...	...
Dugoročno	783	2.715	-1.931				...	...	...	48.687	0	48.687	...	...	...
Strana valuta	1.264	6.457	-5.194				0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kratkoročno	1.264	4.933	-3.669				...	...	...	...	...	...	0	0	0
Dugoročno	0	1.524	-1.524				...	...	...	...	...	...	0	0	0
Nefinancijska poduzeća	106.083	45.359	60.725	0	0	0							208.838	20.706	188.131
Domaća valuta	35.741	24.746	10.995	0	0	0							...	...	...
Kratkoročno	18.644	6.551	12.093	...	...	...							...	...	...
Dugoročno	17.097	18.195	-1.098	...	...	...							...	...	...
Strana valuta	70.343	20.613	49.730	0	0	0							208.838	20.706	188.131
Kratkoročno	18.377	10.375	8.002	...	...	...							5.397	9.432	-4.035
Dugoročno	51.965	10.237	41.728	...	...	...							203.441	11.274	192.167
Ostali sektori rezidenata	128.434	158.046	-29.612	0	60.859	-60.859							...	...	...
Domaća valuta	34.092	33.725	367	0	60.859	-60.859							...	...	...
Kratkoročno	11.473	12.202	-730	0	12.172	-12.172							...	...	...
Dugoročno	22.619	21.523	1.096	0	48.687	-48.687							...	...	...
Strana valuta	94.342	124.321	-29.979	0	0	0							...	...	...
Kratkoročno	2.464	67.975	-65.511	...	...	...							...	...	...
Dugoročno	91.878	56.346	35.532	...	...	...							...	...	...
Nerezidenti	47.338	83.925	-36.588	0	0	0	20.706	208.838	-188.131						
Domaća valuta	-97	22.273	-22.370	0	0	0	...	...	...						
Kratkoročno	142	5.595	-5.453	...	...	...	...	...	...						
Dugoročno	-239	16.678	-16.917	...	...	...	...	...	...						
Strana valuta	47.435	61.652	-14.218	0	0	0	20.706	208.838	-188.131						
Kratkoročno	14.829	16.882	-2.053	...	...	...	9.432	5.397	4.035						
Dugoročno	32.606	44.770	-12.165	...	...	...	11.274	203.441	-192.167						

Izvori: Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija i procjene članova Misije

1/ Uključuje trgovinske kredite/predujmove, račune za namiru, novi kapital stanovništva u obliku životnog osiguranja i ulaganja u mirovinske fondove (ako je primjenjivo).

2/ Potraživanja ostalih depozitarnih institucija ne obuhvaćaju 2,2 mlrd. kuna valute u posjedu i 5,4 mlrd. kuna nefinancijske imovine. Obveze ostalih depozitarnih institucija ne obuhvaćaju 23,8 mlrd. kuna kapitalnih doprinosa vlasnika i 8,8 mlrd. kuna za rezervacije za gubitke.

Literatura

- Baldacci, E., Petrova, I., Belhocine, N., Dobrescu, G. i Mazraani, S.: “*Assessing Fiscal Stress*,” IMF Working Paper No. 11/100, svibanj 2011.
- Berkmen, S. P. i Cavallo, E. (2007.): “*Exchange Rate Policy and Liability Dollarization: What Do the Data Reveal about Causality?*” IMF Working Paper No. 07/33, lipanj 2007.
- Hrvatska narodna banka: “*Financijska stabilnost*”, srpanj 2010.
- Croatian National Bank, “*Note on Revisions to the Macroeconomic Credit Risk Model Used in Banking Sector Stress Testing*”, November 2010 (neobjavljeno).
- Europska banka za obnovu i razvoj (2010.): “*Recovery and Reform*”, poglavlje 3, EBRD 2010 Transition Report.
- Galac, T. (2010.): “*The Central Bank as Crisis Manager in Croatia – A Counterfactual Analysis*,” CNB Working Paper No. 27, prosinac 2010.
- Hilaire, A. i Ilyina, A. (2007.): “*External Debt and Balance-Sheet Vulnerabilities in Croatia*,” Croatia: Selected Issues Paper, SM/07/39.
- Honig, A. (2009.): “*Dollarization, Exchange Rate Regimes and Government Quality*,” Journal of International Money and Finance, svezak 28.
- Međunarodni monetarni fond (2011.): “*Assessing Reserve Adequacy*” SM/11/31, veljača 2011.
- Međunarodni monetarni fond (2003.): “*Public Debt in Emerging Markets: Is It Too High?*” poglavlje 3, World Economic Outlook, listopad 2003.
- Reinhart, C. i Rogoff, K. (2010.): “*Growth in a time of debt*,” NBER Working Paper No. 15639.